

Kadının Mahremsiz Yolculuğunun Haramlığı

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan

Takdim

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak Müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra, Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her

sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık da ateştedir.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisleriyle dinlerini öğrenenler bilmektedirler ki, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kadının yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuğunu yasaklamıştır. Bu konudaki yasağa dair rivayetlerden birinde "üç günden fazla yolculuk", birinde "üç gün", birinde "iki gün", birinde "bir gün bir gece", birinde "bir gün" veya "bir gece" ve bir rivayette de "bir berid mesafe" zikredilmiştir. Bazı rivayetlerde de mutlak olarak kadının mahremsiz yolculuğu yasaklanmıştır. İtibar edilmesi gereken de bu mutlak yasaktır. Allah'ın izniyle bu risalede bu husus ispatlanacaktır.

Bazı kardeşlerimizin, mutlak lafızla gelen hadisi, diğer rivayetlerin takyid ettiğini ve takyid edenlerin en azına itibar edilmesinin gerektiğini söylediklerini işittim. Bu iddia birkaç açıdan çürük bir iddiadır:

1- Böyle bir iddiaya itibar edildiği takdirde "bir günlük" yolculuk esas alınması gerektiği savunulmaktadır. Bu yapıldığı zaman ise Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kadına mahremsiz yolculuğu yasaklaması hükmü geçersiz kılınmış olur. Zira bugünkü şartlarda, bir gün içerisinde kadın, dünyayı turlayabilir. Halbuki kadının mahremsiz olarak yolculuk yapmasındaki fitne ve endişeler ortadan kalkmış değildir. Bunu caiz kabul etmek ise, ahir zaman peygamberi olan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile gelen şeriati geçersiz saymaktır. Bundan Allah'a sığınırız.

2- Kadının yolculuğunu sınırlayan gün tayinleri birbirinden farklıdır ve bunlardan biriyle takyid etmek için istidlal muzdariptir. Böyle bir durumda aslanan mutlak yasağı itibar edilmesidir.

3- Hiçbir âlim, mutlak yasak lafzının, bahsi geçen rivayetlerle takyid edildiğini iddia etmemiştir. Zira “Kadın yanında mahremi olmadan yolculuğa çıkamaz” lafzındaki mutlaklığı, bahsi geçen rivayetler takyid edemez. Çünkü bu hadis, şayet bir gün lafzıyla gelen rivayetle kayıtlanırsa, yanında mahrem olmadan içinde yaşadığı şehrin dışına çıkan kadın, bir günden hatta yarım günden az süren bir yolculuk yapsa şer’î delillere göre, yolculuk yapmıştır. Böyle bir durumda hadisin umumi lafzına muhalefet etmiş olacaktır. Takyid eden delilin mutlaka aykırı olmaması gerekir. Şu halde farklı lafızlarla gelen bu rivayetlerde mutlakın takyidi değil, umumi cüzleri kastedilmektedir. Böyle bir durumda umumi cüzlerinden birini esas alıp diğerlerini devre dışı bırakmak sahih değildir. Yani hadisteki yasak, mutlaklığı ve umumu üzere bakidir.

Bu mananın anlaşılması için şöyle örnek verebiliriz: Birden fazla gruplara ayrı ayrı etaplarda yarışma düzenlenir. Sonra yarışmayı tertip edenlerin: “Birinci etaba katılanlar kazandı”, sonra: “ikinci etaba katılanlar kazandı” ve sonra “yarışmaya katılanlar kazandılar” dedikleri ilan edilir. Böyle bir durumda yarışmaya katılan herkesin kazanmış olması mutlak ifadedir. Bunlardan yalnızca birine katılanların kazandığının açıklanmış olması, bu mutlak ifadeyi takyid etmez. Çünkü misal olarak yalnız birinci etaba katılanların kazandığına dair ifadeyi burada takyid için kullansak, umumi ifadeye aykırı düşeriz. Lakin bütün etaplarda kazananlar ve kaybedenler belirlenseydi

takyid için imkân olurdu. Kadının mahremsiz yolculuğunu yasaklayan hadisler de böyledir. Üç günlük, iki günlük, bir günlük veya bir beridlik yolculuk yasaklanırken, bunlardan daha azının da “sefer/yolculuk” olduğu nefyedilmemektedir.

4- Bu risalede görüleceği gibi, erkeğin dahi tek başına veya iki kişi yolculuk etmesi yasaklanmıştır. Ancak üç kişi oldukları takdirde yolculuk yapabilecekleri belirtilmiştir. Bu yasağa erkekler de, kadınlar da dâhildir. Buna göre şer’î örfte sefer adı verilen herhangi bir yolculuğa üç kişiden az olan kimse çıkamaz. Şer’î örfteki sefer ise içinde bulunulan şehrin son evinden itibaren başlar.

Yalnız burada erkek ile kadın arasında şöyle bir fark vardır: Kadının yolculuğu için ek olarak yanında mahremi bir erkek bulunması farz kılınmıştır. Buna göre erkek, en azı üç kişi olan topluluk ile beraber yolculuğa çıkabilir iken, kadın, ne kadar kalabalık bir toplulukla çıkarsa çıksın, yanında mahremi bir erkek bulunmadıkça bu yolculuk kendisine haramdır.

Bütün bu açıklamalardan sonra, erkeğin tek başına veya iki kişi olarak çıkabileceği mesafe bir gün veya daha fazlasıyla kayıtlanmadığına göre, aynı yasağa muhatap olan kadının yolculuğunu kayıtlamak nasıl mümkün olabilir?

Kadının Yanında Mahremi Olmaksızın Yolculuğunu Yasaklayan Muhtelif Lafızlı Rivayetler:

İbn Ömer radiyallahu anhumadan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا مَعَ ذِي حَرَمٍ

“Kadın yanında mahremi bir erkek bulunmadan üç günlük yolculuğa çıkamaz.”¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ مُسَلِّمَةٍ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ لَيْلَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا رَجُلٌ ذُو حُرْمَةٍ مِنْهَا

“Müslüman bir kadının bir gecelik yola yanında mahremi bir erkek bulunmadan çıkması helal değildir.”²

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

¹ Sahih. Buhari (1086, 1087) Muslim (1338)

² Sahih. Muslim (1339)

لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ
لَيْسَ مَعَهَا حُرْمَةٌ

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden bir kadının yanından mahremi olmadan bir gün bir gecelik yolculuğa çıkması helal değildir.”³

Ebu Hureyre radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لَا تُسَافِرُ امْرَأَةٌ بَرِيدًا إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحَرَمٍ

“Kadın bir berildik yolculuğa çıkamaz.”⁴

Ebu Said radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

³ Sahih. Buhari (1088)

⁴ Sahih. İbn Huzeyme (2526) İbn Hibban (6/438) Hakim (1/610) Ebu Davud (1725) Azami ve Şuayb el-Arnaut: sahih demiştir. El-Elbani “Şaz” demiştir.

لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ سَفَرًا فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ
فَصَاعِدًا، إِلَّا وَمَعَهَا أَبُوهَا أَوْ أَخُوها أَوْ زَوْجُهَا أَوْ ابْنُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ
مِنْهَا

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden bir kadının üç günlük ve daha fazla süren yolculuğa, yanında babası, kardeşi, kocası, oğlu veya erkek bir mahremi bulunmadan çıkması helal değildir.”⁵

⁵ Sahih. Ebu Davud (1726)

Kadının Yolculuktan Mutlak Olarak Yasaklanması ve Bunun Haramlık İfade Etmesi

Ziyad'ın azatlısı Kaz'a rivayet ediyor: Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh'ın Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ettiği şu dört hadisi işittim ve hoşuma gitti:

لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ يَوْمَيْنِ إِلَّا مَعَ زَوْجِهَا أَوْ ذُو مَحَرِّمٍ، وَلَا صَوْمَ فِي يَوْمَيْنِ
الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى، وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ صَلَاتَيْنِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ
الشَّمْسُ، وَبَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ وَلَا تُشَدُّ الرَّحَالُ، إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ
مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى وَمَسْجِدِي

“Kadın yanında kocası veya mahremi bir erkek olmadan yolculuk yapamaz. Fıtr ve kurban bayramlarında oruç yoktur. Sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar ve ikindiden sonra güneş batıncaya kadar namaz kılınmaz. Üç mescid dışında bir yere yolculuk hazırlıkları yapılarak yolculuğa çıkılamaz: Mescidu’l-Haram, Mescidu’l-Aksa ve benim mescidim.”⁶

İbn Abbas radiyallahu anhuma’dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

⁶ Sahih. Buhari (1197, 1864) Muslim (827, 1340)

لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ، وَلَا يَدْخُلُ عَلَيْهَا رَجُلٌ إِلَّا وَمَعَهَا
مَحْرَمٌ»، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَخْرُجَ فِي جَيْشٍ كَذَا
وَكَذَا، وَأَمْرَأَتِي تُرِيدُ الْحَجَّ، فَقَالَ: «اُخْرُجْ مَعَهَا»

“Kadın yanında mahremi olmadan yolculuğa çıkamaz ve yanında mahremi bir erkek bulunmadan onun yanına bir erkek giremez.” Birisi dedi ki: “Ey Allah’ın rasulü! Ben şu ve şu orduyla beraber çıkmak istiyorum. Hanımın da hac yapmak istiyor” Buyurdu ki: **“Hanımınla beraber hacca çık.”**⁷

İbn Hibban şöyle başlık açmıştır:

ذَكَرَ خَبْرَ سَادِسٍ يَدُلُّ عَلَى أَنَّ هَذَا الزَّجْرَ الَّذِي ذَكَرْنَاهُ بِهَذَا الْعَدَدِ
قَصْدٌ بِهِ دُونَهُ وَفَوْقَهُ

“Zikrettiğimiz sakındırmadaki sayı ile daha azından veya çoğundan da yasaklamanın kastedildiğini gösteren altıncı haberin zikri”

Bu başlık altında İbn Ömer radiyallahu anh’ın rivayet ettiği şu hadisi zikretmiştir:

⁷ Sahih. Buhari (1862) Muslim (1341)

لا تسافر المرأة إلا ومعها ذو محرم

“Kadın, yanında mahremi olmadan yolculuğa çıkamaz.”⁸

İbn Abbas radiyallahu anhuma’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لا يخلون رجل بامرأة ولا تسافر إلا ومعها ذو محرم

“Bir erkek bir kadınla halvet etmesin ve kadın yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuk yapmasın.”⁹

Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لا يحل لامرأة أن تسافر إلا مع ذي محرم

“Bir kadının yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuk yapması helal değildir.”¹⁰

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh’dan:

⁸ Sahih. İbn Hibban (6/440) Elbani sahih demiştir.

⁹ Sahih. İbn Hibban (6/441)

¹⁰ Sahih. İbn Hibban (6/441) Bezzar (15/125) Arnaut: hasen demiştir.

سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول لا تسافر المرأة الا مع زوجها أو ذي محرم منها

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: **“Kadın, yanında kocası veya kendisine mahrem olan bir erkek olmadan yolculuk yapmasın.”**¹¹

Ebu Ya’la’nın rivayet metni şu şekildedir:

وَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ سَفَرًا فِي الْإِسْلَامِ إِلَّا مَعَ بَعْلِ أَوْ ذِي مُحَرَّمٍ

“İslam’da kadın, yanında kocası veya mahremi bir erkek olmadan herhangi bir yolculuğa çıkamaz.”¹²

İbn Huzeyme şöyle başlık açmıştır:

بَابُ ذِكْرِ الدَّلِيلِ عَلَى أَنَّ زَجَرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ سَفَرِهَا
بِلَا مُحَرَّمٍ زَجْرٌ تَحْرِيمٌ لَا زَجْرٌ تَأْذِيْبٌ

¹¹ Ahmed (3/51) Tayalisi (2349) Şuayb el-Arnaut: şeyhaynın şartına göre sahih dedi.

¹² Ebu Ya’la (2/489)

“Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in kadını yolculuktan yasaklamasının sakındırma ve edeplendirme için değil, haram kılmak için olduğunun delili”¹³

İbn Hibban da şöyle başlık açmıştır:

ذكر البيان بأن هذا الزجر إنما هو زجر حتم لا ندب

“Sakındırmanın kesin yasaklama olup mendupluk için olmadığıнын beyanı”¹⁴

¹³ İbn Huzeyme (4/136)

¹⁴ Sahihu İbn Hibban (6/434)

Muhtelif Lafızlı Hadisler Hakkında Alimlerin Açıklamaları

İshak b. Rahuye, İmam Ahmed'den rivayet ederek şöyle demiştir:

قُلْتُ : مسيرُهُ كَمْ لا تسافر المرأة إلا مع ذي محرم ؟ قَالَ أحمد : لا تسافر سفرًا وإن كان ساعةً في حديث ابن عباس (رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا) ، لا تسافر سفرًا

“Dedim ki: “Kadının yanında mahremi olmadan yolculuk edebileceği mesafe ne kadardır?” dedi ki: “Bir anlık bir yol olsa bile yolculuğa çıkamaz. Zira İbn Abbas radiyallahu anhuma hadisin: “Herhangi bir sefere çıkamaz” buyrulmuştur.”¹⁵

Yine İshak şöyle nakleder:

قُلْتُ : قوله (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) : (لا تسافر المرأة (ساعة) إلا مع ذي محرم) . قَالَ : في حديث ابن عباس (رَضِيَ اللهُ عَنْهُ) : (لا تسافر سفرًا) ولم يذكر يومًا ولا ليلة ، وقال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

¹⁵ İshak b. Rahuye, Mesailu Ahmed (1375)

وسَلَّمَ : (لا يخلون رجلٌ بامرأةٍ) . قَالَ إِسْحَاقُ : ولا يكون سفرًا (أبداً) قدر ساعة ، إنما هو قدر ما تُقصرُ فيه الصَّلَاةُ ، وما دون ذلك فهو مباحٌ لها ،

“Dedim ki: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem “Kadın yanında mahremi olmadan (bir anlık bile olsa) yolculuğa çıkamaz.” Buyuruyor. Dedi ki: “İbn Abbas radiyallahu anhuma hadisinde “Bir yolculuğa çıkamaz” buyrulmuş, bir gün bir gece zikretmemiştir. Ve Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: “Bir adam bir kadınla halvet etmesin” buyurdu. İshak dedi ki: “Bir anlık miktar yolculuk sayılmaz. Bu ancak namazı kısaltabileceği miktardır. Bundan az mesafede yolculuk yapması kadına mubahtır.”¹⁶

İbn Huzeyme Sahih’inde şu bab başlığını açmıştır:

بَابُ الزَّجْرِ عَنْ سَفَرِ الْمَرْأَةِ يَوْمَيْنِ مَعَ غَيْرِ زَوْجِهَا وَغَيْرِ ذِي رَحْمَتِهَا
«وَالدَّلِيلُ عَلَى صِحَّةِ مَا تَأَوَّلْتُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُحِجْ
بِزَجْرِهِ عَنْ سَفَرِهَا ثَلَاثًا لَهَا أَنَّ تُسَافِرُ أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثٍ مَعَ غَيْرِ زَوْجِهَا

¹⁶ İshak b. Rahuye, Mesailu Ahmed (2708)

وَعَيْرِ ذِي رَحْمَةٍ، بِذِكْرِ لَفْظَةٍ فِي تَوْقِيتِ الْيَوْمَيْنِ لَمْ يُرِدِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَوْقِيتِهِ يَوْمَيْنِ إِبَاحَةً مَا هُوَ أَقْلُ مِنْهَا»

“Kadının yanında kocası veya mahremi bir erkek olmadan iki gün yolculuktan yasaklanması ve iki gün zikredilmesi sebebiyle, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in kadını üç günlük yolculuktan yasaklamasının, üç günden azında mahremsiz veya kocası olmadan yolculuk yapmasının mubah olduğunu göstermediğinin delili, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in iki gün zikretmesiyle bundan azında yolculuğun mubah olduğunun kastedilmediği.”¹⁷

İbn Abdilberr şöyle dedi:

واختلفت ألفاظ الأحاديث المسندة في هذا الباب فرواه مالك وابن أبي ذئب عن سعيد بن أبي سعيد عن أبيه وكذلك رواه شيبان عن يحيى بن أبي كثير عن سعيد عن أبيه عن أبي هريرة مسيرة يوم وليلة ورواه بن عجلان عن سعيد بن أبي سعيد المقبري عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال لا تسافر امرأة إلا ومعها ذو محرم لم يقل يوما ولا غيره ولا قال في الإسناد عن أبيه ورواه سهيل

¹⁷ İbn Huzeyme (4/133)

بن أبي صالح عن أبيه عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه و سلم
واختلف عليه فيه فمنهم من قال عنه لا تسافر امرأة بريدًا إلا مع ذي
محرم ومنهم من قال يوما ومنهم من قال يومين ومنهم من قال ثلاثة
والألفاظ عنهم في هذا الحديث مضطربة جدا

“Bu konuda dayanılan hadisin lafızları ihtilafıdır: Malik ve İbn Ebi’z-Zi’b, Said b. Ebi Said’den, o da babasından böyle rivayet etti. Şeyban, Yahya b. Ebi Kesir’den, o Said’den, o babasından, o da Ebu Hureyre radiyallahu anh’den: bir gün bir gece lafızıyla rivayet etti. İbn Aclan, Said b. Ebi Said el-Makburi’den, o da Ebu Hureyre radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Kadın yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuk yapamaz” lafızıyla rivayet etti ve “bir gün” demediği gibi, isnadında da “..babasından..” demedi. Suheyl b. Ebi Salih, babasından, o da Ebu Hureyre radiyallahu anh’den, o da Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’den dedi ve ihtilaf etti. Kimisi kadın mahremsiz olarak bir berid yolculuk yapamaz dedi. Kimisi bir gün, kimisi iki gün, kimisi de üç gün dedi. Onların bu hadisteki lafızları cidden muzdariptir.¹⁸

Yine İbn Abdilberr sonuç olarak şöyle demiştir:

¹⁸ El-İstizkar (8/532)

والذي جمع معاني آثار هذا الحديث - على اختلاف ألفاظه - أن تكون المرأة تمتنع من كل سفر يخشى عليها فيه الفتنة إلا مع ذي محرم أو زوج قصيرا كان السفر أو طويلا والله أعلم

“Bu hadisin, lafızlarındaki farklılığa göre toplu manası: kadının yanında mahremi veya kocası olmadan, kısa olsun, uzun olsun, fitneden korkulan her yolculuktan yasaklanmasıdır. Allah en iyi bilendir.”¹⁹

İbn Hazm rahimehullah şöyle demiştir:

فعم ابن عباس في روايته كل سفر دون اليوم ودون البريد وأكثر منهما، وكل سفر قل أو طال فهو عام لما في سائر الاحاديث، وكل ما في سائر الاحاديث فهو بعض ما في حديث ابن عباس هذا، فهو المحتوى على جميعها، والجامع لها كلها، ولا ينبغي أن يتعدى ما فيه إلى غيره، فسقط قول من تعلق باليوم أيضا.

“İbn Abbas radiyallahu anhumâ'nın rivayeti, bir günden az, bir beridden az veya daha fazla bütün seferleri kapsayan bir umumdur. Diğer hadislerde geçen kısa ya da uzun bütün yolculukları kapsar. Diğer hadislerde geçenler, İbn Abbas

¹⁹ El-İstizkar (8/533)

radiyallahu anhuma hadisinde geçen yolculuğun bir kısmıdır. Bu rivayet hepsini kapsamaktadır. Hepsini kapsayan olduğuna göre başkasına geçilemez. Böylece yolculuğu bir gün ile bağlayanın iddiası düşmüştür.”²⁰

Yine İbn Hazm şöyle demiştir:

وأيضا فإن ذلك الحديث قد جاء بألفاظ شتى ففي بعضها أكثر من ثلاثة أيام وفي بعضها ثلاثة أيام وفي بعضها ليلتين وفي بعضها يوم وليلة وفي بعضها يوم وفي بعضها برید وفي بعضها لا تسافر على الإطلاق دون تحديد شيء أصلا فبطل احتجاجهم به

“Bu hadiste farklı lafızlar gelmiştir. Birinde üç günden fazla, birinde üç gün, birinde iki gece, birinde bir gün bir gece, birinde bir berid, birinde de hiçbir şeyle sınırlama olmaksızın mutlak olarak yolculuk zikredilmiştir. Böylece bununla delil getirmeleri batıl olmuştur.”²¹

Beyhaki şöyle demiştir:

²⁰ El-Muhalla (5/13-14)

²¹ El-lhkam (8/578)

وَهَذِهِ الرَّوَايَةُ فِي الثَّلَاثَةِ وَالْيَوْمَيْنِ وَالْيَوْمِ صَحِيحَةٌ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ الْمَرْأَةِ تُسَافِرُ ثَلَاثًا مِنْ غَيْرِ مُحَرَّمٍ فَقَالَ: " لَا " وَسُئِلَ عَنْهَا تُسَافِرُ يَوْمَيْنِ مِنْ غَيْرِ مُحَرَّمٍ فَقَالَ: " لَا " وَيَوْمًا فَقَالَ: " لَا " فَأَدَّى كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مَا حَفِظَ وَلَا يَكُونُ عَدَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأَعْدَادِ حَدًّا لِلسَّفَرِ، وَبِاللَّهِ التَّوْفِيقُ

“Bu rivayetlerde üç gün, iki gün ve bir gün ifadeleri sahihtir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem kadının yanında mahremi olmadan üç gün yolculuk yapması sorulunca: “hayır” demiş, iki gün sorulunca: “hayır” demiş ve bir gün yolculuğu sorulunca yine “hayır” demiştir. Ezberlenen bu lafızlardaki sayılardan hiçbiri yolculuk için sınırlama değildir. Başarı Allah’tandır.”²²

Nevevi şöyle demiştir:

وليس في هذا كله تحديد لأقل ما يقع عليه اسم السفر، ولم يورد صلى الله عليه وسلم تحديد أقل ما يسمى سفراً، فالحاصل أن كل ما يسمى سفراً تنهى عنه المرأة بغير زوج أو محرم، سواء كان ثلاثة أيام، أو

²² Beyhaki (3/199-200)

يومين أو بريدًا، أو غير ذلك لرواية ابن عباس المطلقة وهي آخر روايات مسلم السابقة "لا تسافر إلا مع ذي محرم" وهذا يتناول جميع ما يسمى سفرًا. وقال القاضي: واتفق العلماء على أنه ليس لها أن تخرج في غير الحج والعمرة إلا مع ذي محرم، إلا الهجرة من دار الحرب. واتفقوا على أن عليها أن تهجر منها إلى دار الإسلام، وإن لم يكن معها محرم.

"Bütün bu hadislerde seferin en az mesafesini sınırlama söz konusu değildir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in seferin en azını sınırladığı gelmemiştir. Özetle, sefer adı verilen her yolculukta ister üç günlük, ister iki günlük, ister bir berildik veya daha başka olsun fark etmez, kadının kocası veya mahremi olmadan yolculuk yapması yasaklanmıştır. Çünkü İbn Abbas radiyallahu anhumâ'nın rivayeti mutlakdır ki bu babda Muslim'in son rivayetidir: "Yanında mahremi olmadan yolculuk yapamaz." Bu yolculuk kapsamına giren her mesafeyi kapsar. Kadı İyaz dedi ki: "Alimler, kadının hac ve umre dışında mahremsiz yolculuk yapamayacağına ittifak ettiler. Fakat darul harpten hicret etmesi müstesnadır. Yanında mahremi olmasa da darul harpten darul islam'a hicret etmesinin caiz olduğunda ittifak ettiler."²³

²³ Nevevi, Şerhu Sahihi Muslim (9/103-104)

İmam Şafii'nin Müsned'ini şerh eden es-Sindi şöyle demiştir:

عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أنه قال : " لا يَحِلُّ لامرأةٍ
تُؤْمِنُ باللهِ واليومِ الآخرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إِلَّا مَعَ ذِي مُحَرَّمٍ (قيد
السفر في هذه الرواية بمسيرة يوم وليلة وفي الحديث الذي يليه أطلقه
زفي مسلم روايات أخرى قيد فيها بيومين أو بيوم أو بليلة أو بثلاثة
وغير ذلك وكأنه صلى الله عليه وسلم سئل مرة عن هذا ومرة عن
ذاك وثالثة عن الثالث ورابعة عن الرابع وهكذا فقال لا وليس في هذا
كله تحديد لأقل ما يقع عليه إسم سفر بل المراد أن كل ما يسمى
سفرا تمنع المرأة عنه بغيرزوج أو محرم سواء كان يوما أو أكثر أو أقل
لرواية ابن عباس المطلقة التي تقول لا يحل لامرأة أن تسافر إلا ومعها
ذو محرم وهذا معقول لأن الفساد المخشي متحقق في كل سفر والحج
واجب على المرأة وجوبه على الرجل غير أنه لا جيب عليها إلا إذا
كان لها زوج أو محرم يؤمن معه الفساد

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den: “Allah'a ve ahiret gününe iman eden kadının bir gün bir gecelik yolu mahremi olmadan gitmesi helal değildir” dediği rivayet edilmiştir. Bu rivayette sefer bir gün bir gece olarak kayıtlanmıştır. Sonraki hadiste (Muslim'in rivayetinde) iki gün, bir gün, bir gece, üç gün veya daha başka kayıtlar gelmiştir. Sanki Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bir defasında sorulunca böyle demiş, diğer defa diğerini söylemiş, üçüncü ve dördüncü defa da böyle demiştir. Bütün bunlar en az süreyi sınırlamak için değildir. Bilakis sefer/yolculuk denilen her şey kastedilmiş, kadına yanında kocası veya mahremi bulunmadan yolculuk yapması yasaklanmıştır. Yolculuğun bir günden az veya çok olması fark etmez. Zira İbn Abbas radiyallahu anhumu rivayetinde yolculuk mutlak olarak zikredilmiştir: “Kadının yanında mahremi olmadan yolculuk yapması helal değildir.” Makul olan budur. Zira seferde korkulan fesat, farz olan hac ve daha başka yolculuklarda da gerçekleşir. Erkeğe farz olan hac, eğer yanında, fesattan emin olabileceği bir mahremi olan erkek yoksa kadına farz değildir.”²⁴

Şeyh Mukbil b. Hadi rahimehullah'a sorulan soruya şöyle cevap vermiştir:

بعض النسوة إذا خرجن إلى مكان بعيد يجتمعن ويركبن سيارة وهنّ
أكثر من اثنتين أو ثلاث فما حكم ذلك؟

²⁴ Musnedu'l-Şafii, bi Tertibi's-Sindi (s.801)

جواب: إذا أمتّ على أنفسهن من الفتنة أو من أن يهرب بهن السائق فلا خلوة هنا. أما إذا كان بعيداً ويصدق عليه أنه سفر فلا يحل لامرأة أن تسافر إلا مع ذي محرم.

Soru: “Bazı kadınlar uzak bir yere gitmek için toplanıyor, arabaya biniyorlar. Bunlar iki veya üç kişiden fazladır. Hüküm nedir?”

Cevap: “Eğer kendileri hakkında fitneden veya şoförün kaçırmasından emirn olurlarsa burada halvet yoktur. Fakat uzak yere yolculuk seferdir ve kadının yanında mahremi olmadan yolculuk yapması helal değildir.”²⁵

Şeyh Mukbil, el-Burkan kitabında bidat ehli bir cemaati şöyle eleştirmiştir:

تسافر إلى دول الخارج بدون محرم بحجة أنها مع نساء، وليس لهن محرم، يفعلن هذا والنبي صلى الله عليه وعلى آله وسلم يقول: (لا تسافر امرأة إلا مع ذي محرم)

“Yanlarında mahrem olmaksızın, “kadınlarla beraber yolculuk ettikleri” gerekçesiyle yolculuk yapıyorlar. Yanlarında

²⁵ Mecmuu'l-Fetava'n-Nisaiye (s.52)

mahrem yok! Bunu yapıyorlar, halbuki Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: “Kadın yanında mahrem olmadan yolculuk edemez” buyuruyor!”²⁶

Kadının, beraberinde mahremi olmadan uçağa binmesi de haramdır. Bazılarının öne sürdüğü gibi bir mahremi yolcu etse ve başka bir mahremi karşılasa da durum böyledir. Yanındaki koltuğa kim oturacak? Bir aksilik olur da uçak başka bir havaalanına inerse veya rötör ve uçak saatlerinde değişiklik olursa durum ne olacak?! Bunlarla ilgili pek çok şey anlatılır.

²⁶ El-Burkan (s.58)

Müminlerin Annelerinin Ayrıcılığı

Sahihu İbn Huzeyme’de diğer bir başlık şu şekildedir:

بَابُ إِبَاحَةِ سَفَرِ الْمَرْأَةِ مَعَ عَبْدٍ زَوْجِهَا أَوْ مَوْلَاهُ «إِذَا كَانَ الْعَبْدُ أَوْ
الْمَوْلَى يُوثَّقُ بِدِينِهِ وَأَمَانَتِهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنِ الْعَبْدُ أَوْ الْمَوْلَى بِمَحْرَمٍ لِلْمَرْأَةِ إِنْ
كَانَ حُكْمُ سَائِرِ النِّسَاءِ حُكْمَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا
أَخَالَ؛ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَخْبَرَ أَنََّّهُنَّ أُمَّهَاتُ الْمُؤْمِنِينَ، فَجَائِزٌ أَنْ
يَكُونَ الْعَبْدُ وَالْأَحْرَارُ مُحْرَمًا لِأَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ
سَفَرُ مَيْمُونَةَ مَعَ أَبِي رَافِعٍ أَنَّ مَيْمُونَةَ أُمُّ أَبِي رَافِعٍ إِذْ كَانَتْ مَيْمُونَةُ
زَوْجَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»

“Kadının, kocasının kölesi veya azatlısıyla yolculuğa çıkmasının mubah olması babı. (Köle veya azatlı dindarlığına ve emanetine güvenilir biri ise, yahut köle ya da azatlı olmasa da, kadının mahremiyse, diğer kadınların hükmü, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in zevceleri gibi olmasa da böyledir. Çünkü onlar müminlerin anneleridir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in hanımı oldukları için köle ve hürler onların mahremidir. Meymune radiyallahu anha Ebu Rafi ile yolculuğa çıkardı.

Çünkü Meymune radiyallahu anha Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı olduğu için, Ebu Rafi'nin annesidir."²⁷

²⁷ İbn Huzeyme (4/136)

Aişe Radiyallahu anha Kadının, Kadınlar Topluluğu İle Hacca Gitmesini Caiz mi Gördü?

Amra bt. Abdirrahman, Aişe radiyallahu anha'ya şöyle dedi: “Ebu Said el-Hudri radiyallahu anı diyor ki:

أن أبا سعيد الخدري قال : (نهى رسول الله صلى الله عليه و سلم المرأة أن تسافر إلا ومعها ذو محرم) قالت عمرة : فالتفتت عائشة إلى بعض النساء فقالت : ما لكلكم ذو محرم

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kadının yanında mahremi olmadan yolculuğunu yasakladı” Amra dedi ki: “Aişe radiyallahu anha bazı kadınlara katıldı ve dedi ki: “Her birinizin mahremi yok” dedi.

Ebu Hatim (İbn Hibban) dedi ki:

قال أبو حاتم : لم تكن عائشة بالمتهمة أبا سعيد الخدري في الرواية لأن أصحاب النبي صلى الله عليه و سلم كلهم عدول ثقات وإنما أرادت عائشة بقول : ما لكلكم ذو محرم تريد : أن ليس لكلكم

ذو محرم تسافر معه فاتقوا الله ولا تسافر واحدة منكن إلا بذي محرم
يكون معها

“Aişe radiyallahu anha, Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh'ı itham etmedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabelerinin hepsi de adul ve güvenilirdir. Ancak Aişe radiyallahu anha: “Her birinizin mahremi yok” derken şöyle demek istedi; “Her birinizin beraber yolculuğa çıkacağı mahremi yok, Allahtan korkun ve her biriniz yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuk etmesin”²⁸

²⁸ Sahih. İbn Hibban (6/442)

Mahremi Olmayan Kadına Hac Farz Değildir

İbn Abbas radiyallahu anhuma şöyle demiştir:
Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لَا تَحُجُّ امْرَأَةً إِلَّا وَمَعَهَا مُحَرَّمٌ

“Kadın, yanında mahremi olmadan hac yapamaz.”²⁹

Tirmizi şöyle demiştir:

فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا يَحِبُّ عَلَيْهَا الْحُجُّ لِأَنَّ الْمُحَرَّمَ مِنَ السَّبِيلِ
لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: {مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا} [آل عمران: 97]،
فَقَالُوا: إِذَا لَمْ يَكُنْ لَهَا مُحَرَّمٌ فَلَا تَسْتَطِيعُ إِلَيْهِ سَبِيلًا

“Bazı alimler dedi ki: Mahremi olmayan kadına hac farz değildir. Zira mahrem, Allah Azze ve Celle'nin: “**Yoluna güç yetirebilenlere...**” (Ali İmran 97) ayetinde zikrettiği yoldandır. Eğer mahremi yoksa, yoluna güç yetiremeyen demektir.”³⁰

²⁹ Bezzar, Taberani, Tahavi ve Darekutni'ye nispetle; El-Elbani es-Sahiha (3065)

³⁰ Tirmizi (3/464) Bkz.: Begavi, Şerhu's-Sunne (7/20)

Yalnız Başına ve İki Kişi Yolculuk Yapmanın Yasaklığı

Abdullah b. Amr b. El-As radiyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

الرَّكِبُ شَيْطَانٌ، وَالرَّكَبَانِ شَيْطَانَانِ، وَالثَّلَاثَةُ رَكْبٌ

“Bir yolcu şeytandır. İki yolcu iki şeytandır. Üç yolcu ise kafiledir.”³¹

Said b. El-Museyyeb şöyle derdi: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

الشَّيْطَانُ يَهُمُّ بِالْوَاحِدِ وَالْاِثْنَيْنِ، فَإِذَا كَانُوا ثَلَاثَةً لَمْ يَهُمَّ بِهِمْ

“Şeytan tek kişiyi ve iki kişiyi kandırır, üç kişi olurlarsa onları kandıramaz.”³²

İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

³¹ Hasen. Malik Muvatta (2/978) Ahmed (2/186, 214) İbn Huzeyme (2570) Ebu Davud (2607) Tirmizi (1674) Hakim (2/112) Elbani ve Şuayb el-Arnaut hasen dediler.

³² Mürsel sahih. Malik Muvatta (2/978) Beyhaki (5/421) Bunu mevsul olarak Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Bezzar (14/253) rivayet etmiştir. İsnadında İbnu'l-Esam meçhuldür. Bkz.: et-Temhid (20/8) Darekutni İlel (9/195) Elbani ed-Daife (3767)

لَوْ أَنَّ النَّاسَ يَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ مِنَ الْوَحْدَةِ مَا سَارَ رَاكِبٌ بَلِيلٍ»

يَعْنِي: وَحْدَهُ

“Şayet insanlar yalnızlıkta ne (gibi tehlikeler) olduğunu bilselerdi gece tek başına yolculuğa çıkmazlardı.”³³

³³ Sahih. Buhari (2998) Tirmizi (1673) Darimi (2721)

İçindekiler

Takdim.....	2
Kadının Yanında Mahremi Olmaksızın Yolculuğunu Yasaklayan Muhtelif Lafızlı Rivayetler:.....	6
Kadının Yolculuktan Mutlak Olarak Yasaklanması ve Bunun Haramlık İfade Etmesi.....	9
Muhtelif Lafızlı Hadisler Hakkında Alimlerin Açıklamaları.....	14
Müminlerin Annelerinin Ayrıcalığı.....	26
Aişe Radiyallahu anha Kadının, Kadınlar Topluluğu İle Hacca Gitmesini Caiz mi Gördü?	28
Mahremi Olmayan Kadına Hac Farz Değildir	30
Yalnız Başına ve İki Kişi Yolculuk Yapmanın Yasaklığı.....	31